

BINNENLANDSE VEILIGHEIDSDIENST

'S-GRAVENHAGE,
Javastraat 68

329 16 12
90 JUN 1952 19

No. 143471

Bijl.:

Betr.: Tweede Kamer-verkiezingen 1952

- 2 NOV. 1952

Deze rubricering is
bevestigd na 727 r.

In afwachting van de gelegenheid tot samenstelling van een gedetailleerd overzicht van de verkiezingsuitslagen voor de Tweede Kamer heb ik de eer Uwe Excellentie met betrekking tot de C.P.N. de navolgende voorlopige beschouwing aan te bieden.

Weliswaar erkende de leiding van de Communistische Partij van Nederland, zij het schoorvoetend, dat het aantal C.P.N.-kiezers in verhouding tot 1950 procentueel verminderde, doch zij verklaarde tevens, dat de positie van de C.P.N. ongeschokt is.

Zelfs werd de stelling geponseerd, dat er van een winsttendenz kan worden gesproken. Deze heet zich te manifesteren in de nederlaag van het "Romme-fascisme", waartegen de Partij de massa met succes in beweging heeft gebracht.

Al is deze voorstelling van zaken dan "gekleurd" er is inderdaad reden te stellen, dat de C.P.N. zich geenszins op de terugtocht behoeft te gevoelen.

In een kleine vijfhonderd van de ruim duizend gemeenten werd, vergeleken met de Staten-verkiezing in 1950, een soms vrij aanzienlijke winst geboekt. Hieronder bevinden zich industriële centra uit het Zuiden des lands met een R.K. bevolking. Als typerende voorbeelden hiervan kunnen worden genoemd de volgende gemeenten (de uitslagen voor 1950 en 1952 zijn daarbij per gemeente vermeld).
Breda (619-932), Eindhoven (1028-1603), Den Bosch (412-979), Helmond (280-718), Tilburg (1272-1595), Bergen op Zoom (120-185), Geldrop (58-105), waalwijk (0-46).

Aan Zijne Excellentie
de Vice Minister President
Minister zonder Portefeuille
Ministerie van Binnenlandse Zaken
te
'S-GRAVENHAGE.

-2-

In afschrift aan:

Zijne Excellentie
de Minister President
Plein 1813 no. 4
te
'S-GRAVENHAGE.

Ook andere plaatsen, grote zowel als kleine, als bijv. Leeuwarden (1995-2304), Emmen (2129-2446), Peize (65-107), Rolde (59-121), Almelo (2510-2879), Enschede (8160-9199), Oldenzaal (45-83), Steenwijkerwold (61-186), Castricum (170-174) etc. en gemeenten in de zgn. veenkoloniale gebieden, waar zich verschijnselen van structurele werkloosheid voordoen, leverden aanwas van communistische stemmen.

Op het eerste gezicht zou verwacht kunnen worden, dat het de C.P.N. niet zo gemakkelijk zou vallen om het geleden verlies in de twee grootste steden van het land met hun grote arbeidersmassa's, voor de partijleden acceptabel te maken. De Partijleiding deed evenwel in "De Waarheid" reeds het middel daartoe aan de hand, door te verklaren, dat het verlies speedig zou kunnen worden ingehaald door een intensieve verbetering van het partijwerk, waaraan veel zou hebben ontbroken.

Inderdaad werd binnen de Partij de laatste tijd regelmatig critiek geoefend op de wijze waarop dit te Amsterdam en Rotterdam werd verricht. Paul de GROOT laakte bijv. in April j.l. openlijk "de zelfgenoegzame Amsterdamse Partij" en vermaande, dat een communist ophoudt met communist te zijn als hij hoogmoedig en met zichzelf tevreden wordt.

Rotterdam kwam er niet beter af. Tijdens een besloten districtsbestuurs-vergadering in het begin van dit jaar, verklaarde de Partij-secretaris onomwonden, dat de gehele Rotterdamse Partij alle taken had verwaarloosd. Hij verzekerde, dat wanneer hierin geen verandering ten goede kwam, hij niet zou aarzelen persoonlijk "met één slag het hele zoodje weg te vagen".

Er is nog nimmer een verkiezingscampagne geweest waarin onze partijgenoten zó passief waren, aldus een lid van het Rotterdamse districtsbestuur in Juni 1952.

Aan de winst, die de C.P.N. nog in zovele gemeenten in de provincie heeft weten te behalen zal wel niet vreemd zijn de over de gehele linie geconstateerde wending naar links. Met dit argument had men ook in de twee grootste steden een vooruitgang voor de C.P.N. mogen verwachten. Nu dit niet gebeurd is, integendeel, zal men zowel voor de terugval in Amsterdam en Rotterdam als voor de opvallende winst in enkele gemeenten een andere verklaring moeten zoeken. Paul de GROOT stelde in zijn betoog tijdens de zitting van het Partijbestuur op 3-7-1952, dat de nieuwe kiezers door de partij onvoldoende werden bereikt. Maar het lijkt niet waarschijnlijk dat dezelfde categorie nieuwe kiezers, waaronder wel zal moeten worden verstaan de kiezers, die op grond van hun bereikte leeftijd voor het eerst sinds 1950 stemrecht mogen uitoefenen, in de genoemde plaatsen, of in het algemeen in de provincie, meer zouden

openstaan voor het communisme, dan in de grote bevolkingscentra. De conclusie zou dan moeten zijn dat in bepaalde streken oudere kiezers het in het extreme hebben gezocht, mogelijk omdat zij bijzonder gevoelig zijn voor een dreigende werkloosheid en het juist dit terrein is waarop de C.P.N. alle mogelijkheden heeft uitgebuit voor haar verkiezingspropaganda. Daarbij komt dat deze plaatselijke stemmenwinsten grotendeels vallen in streken waar de werkloosheid geen vreemd verschijnsel is. Indien hiermede een verklaring zou zijn aan te wijzen voor de plaatselijke successen van de C.P.N., dan zou dit opnieuw een bevestiging zijn van de ervaring, dat hoe eenzijdig de propaganda ook mag zijn, wanneer het om bepaalde onderwerpen gaat als werkloosheid en dan vooral indien te pas en te onpas in verband gebracht met de alle burgers rakende gevolgen van de herbewapening, steeds op beïnvloeding moet worden gerekend bij bepaalde lagen der bevolking, die daar, wellicht ook onder invloed van plaatselijke sociale omstandigheden, vatbaar voor zijn.

Wenslotte is toch nog bijna een vierde deel van de inwoners van de hoofdstad des lands communistisch gezind. Voor het gehele land vertonen de totaalcijfers voor de C.P.N. voor dit jaar vrijwel geen verschil met die van 1950, n.l. respectievelijk 328.571 tegen 329.089. Wel dient daarbij onmiddellijk te worden opgemerkt, dat de C.P.N., praktisch zonder stemmenverlies door emigratie, door het belangrijk grotere aantal kiezers procentueel achteruit is gegaan, n.l. van 6.8 op 6.16. Gelijkheid in percentage zou vereist hebben dat 362.784 C.P.N. stemmen zouden zijn uitgebracht, aan welk aantal er thans ruim 34000 ontbreken.

De eerste indruk welke de beschikbare cijfers geven, is dat het communisme in Nederland door de verkiezingen betrekkelijk ongeschokt is. Blijkbaar is in de uitslag van de stemming voor de C.P.N. dan ook niet de noodzaak van een onmiddellijke koerswijziging van de partij gevoeld. Een aankondiging in die geest bleef althans achterwege.

HET HOOFD VAN DE DIENST

Mr. H.W. Felderhof